

УДК 334.012.64:796:351:339.9:341.232.1:338.2
DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.4.28>

Т. Л. Шестаковська

доктор наук з державного управління, доцент,
ректор
Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID ID: 0000-0002-8098-8439

Т. С. Яровой

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID ID: 0000-0002-7266-3829

С. М. Гололобов

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID ID: 0000-0002-6283-003X

Г. В. Кириченко

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID ID: 0000-0003-1067-8758

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС У ПАРТНЕРСТВІ З ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ ЯК ДРАЙВЕР ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У сучасних умовах євроінтеграції України питання розвитку фізичної культури та спорту набуває особливої актуальності, адже воно безпосередньо впливає не лише на рівень здоров'я населення, а й на соціально-економічну ефективність країни. Малий та середній бізнес (МСБ) у партнерстві з громадськими об'єднаннями відіграє важливу роль у забезпеченні фінансування спортивних ініціатив, створенні відповідної інфраструктури та стимулюванні фізичної активності серед різних верств населення. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що ефективна взаємодія між підприємницьким та громадським секторами може суттєво сприяти розвитку фізичної культури та популяризації здорового способу життя. У таких країнах, як Німеччина, Франція та Нідерланди, малий бізнес активно підтримує місцеві спортивні клуби, фінансує програми фізичного виховання для дітей і молоді, а також інвестує у створення сучасних спортивних об'єктів. В Україні така практика лише починає розвиватися, однак вже існують успішні кейси, коли підприємці виступають меценатами спортивних заходів або беруть участь у державно-приватному партнерстві для розвитку фізкультурно-оздоровчих комплексів. Партнерство між МСБ і громадськими об'єднаннями створює нові можливості для регіонального розвитку, адже сприяє зміцненню соціальної згуртованості, підвищенню рівня зайнятості та залученню додаткових інвес-

тицій. Окрім того, розвиток фізичної культури має суттєві економічні наслідки: активне населення менше хворіє, що знижує державні витрати на медичне обслуговування, а регулярні заняття спортом підвищують продуктивність праці та якість людського капіталу. Проте співпраця бізнесу та громадських об'єднань у цій сфері стикається з рядом викликів, серед яких недостатня нормативно-правова підтримка, відсутність ефективних механізмів стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, а також обмежене фінансування з боку держави. Для подолання цих бар'єрів необхідне запровадження європейських підходів до державно-приватного партнерства, включаючи податкові пільги для підприємств, які інвестують у спорт, а також створення спеціальних фондів підтримки фізичної культури за участі держави, бізнесу та громадськості.

Ключові слова: малий та середній бізнес, партнерство, громадське об'єднання, фізичне виховання, державна політика, транскордонне співробітництво, соціально-економічна ефективність, євроінтеграція.

Постановка проблеми. Процес євроінтеграції України зумовлює необхідність удосконалення соціально-економічних механізмів, спрямованих на підвищення рівня життя населення, покращення фізичного здоров'я громадян та створення умов для сталого розвитку. Одним із ключових напрямів такої політики є підтримка фізичного виховання, що відіграє важливу роль у формуванні здорової нації, підвищенні продуктивності праці та зменшенні державних витрат на охорону здоров'я. Водночас, для забезпечення ефективного функціонування системи фізичного виховання необхідне залучення додаткових ресурсів, які можуть надавати як держава, так і приватний сектор, зокрема малий та середній бізнес (МСБ).

МСБ займає важливе місце в економічній структурі України, формуючи значну частку ВВП та створюючи робочі місця. У багатьох країнах Європейського Союзу малий та середній бізнес не лише відіграє провідну роль в економічному розвитку, а й активно долучається до соціальних ініціатив, зокрема у сфері спорту та фізичної культури. Це проявляється через фінансування спортивних клубів, будівництво спортивної інфраструктури, підтримку фізичного виховання в освітніх установах та популяризацію активного способу життя серед громадян. Такий підхід сприяє формуванню соціально відповідального бізнесу, який не лише отримує прибутки, а й здійснює позитивний вплив на суспільство.

В Україні процеси взаємодії бізнесу та громадських організацій у сфері фізичної культури перебувають на початковому етапі розвитку. Попри певні позитивні приклади спонсорства спортивних заходів та фінансування фізкультурних ініціатив, системна співпраця між підприємницьким сектором і громадянським суспільством ще не набула достатньої популярності.

Однією з основних причин цього є недостатня нормативно-правова база, відсутність дієвих механізмів стимулювання соціальних інвестицій з боку бізнесу, а також низький рівень усвідомлення економічної вигоди таких партнерств.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю пошуку ефективних моделей партнерства між малим і середнім бізнесом та громадськими об'єднаннями для розвитку фізичного виховання в умовах євроінтеграції України. Врахування європейського досвіду, адаптація механізмів державно-приватного партнерства, створення сприятливого середовища для соціально відповідального бізнесу можуть стати ключовими факторами у розбудові сучасної та ефективної системи фізичного виховання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ) у партнерстві з громадськими об'єднаннями в контексті фізичного виховання та соціально-економічної ефективності розглядається в різних наукових дослідженнях. Зокрема, питання транскордонного співробітництва, яке є важливим для інтеграції України до європейського простору та формування партнерських відносин у соціальній сфері, детально аналізується у працях Євчака Ю. Б., Лазура Я. В. та інших [1]. Вони наголошують на необхідності розвитку державно-приватного партнерства як інструменту ефективної реалізації соціальних ініціатив. Дослідження ролі транскордонної співпраці у соціально-економічному розвитку регіонів представлено у науково-аналітичній доповіді Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України під редакцією В. С. Кравціва [2]. Відзначається, що міжнародний досвід підтверджує ефективність залучення бізнесу до підтримки соціальних ініціатив, включаючи розвиток фізичної культури. Проблеми впровадження європейського досві-

ду в Україні щодо інституціоналізації таких партнерств досліджували науковці цього ж інституту [3], наголошуючи на важливості адаптації українського законодавства до європейських стандартів.

Аспекти децентралізації та її впливу на соціальні процеси, включаючи роль громад у розвитку спортивної інфраструктури, досліджував А. Є. Санченко [4]. Він звертає увагу на те, що нові фінансові можливості для місцевих громад дозволяють активніше залучати малий бізнес до спільних проєктів із розвитку фізичного виховання. У свою чергу, Поліщук Г. аналізує державне регулювання малого підприємництва та його ефективність [5], підкреслюючи, що за належних стимулів малий бізнес може відігравати важливу соціальну роль, включаючи підтримку спортивних заходів і програм. У міжнародному контексті аналіз ефективності ведення бізнесу в Україні представлено у звіті *Doing Business 2020* [6], де зазначено, що інвестиційний клімат та регуляторне середовище суттєво впливають на активність підприємців, включаючи їхню соціальну відповідальність. Дослідження Акуленка В. Л. та Захаркіна О. О. [7] підтверджують, що малий бізнес є важливим фактором розвитку місцевих громад, а його залучення до соціальних ініціатив може мати значний економічний ефект. Окремий напрям досліджень пов'язаний із управлінням сферою фізичної культури та спорту, що детально висвітлюється у працях Жданової О. М. та Чеховської Л. Я. [8]. Автори наголошують, що ефективний розвиток фізичного виховання потребує багаторівневої взаємодії між державою, бізнесом і громадським сектором, що є характерним для європейської моделі управління спортом. Таким чином, аналіз наукових джерел підтверджує, що взаємодія малого бізнесу та громадських організацій є важливим елементом розвитку фізичної культури та соціальної ефективності, а впровадження європейських практик може значно покращити ситуацію в Україні.

Метою статті є аналіз ролі малого та середнього бізнесу у співпраці з громадськими об'єднаннями в контексті розвитку фізичної культури та спорту, оцінка економічної ефективності таких ініціатив та визначення перспектив їхньої реалізації в умовах інтеграції України до європейського економічного простору.

Виклад основного матеріалу. Малий та середній бізнес (МСБ) є одним із ключових факторів економічного розвитку будь-якої краї-

ни, адже він забезпечує значну частку робочих місць, сприяє диверсифікації економіки, стимулює конкуренцію та підвищує загальну економічну стабільність. В умовах євроінтеграції України особливої ваги набуває роль МСБ не лише як економічного, а й соціального інституту, який здатний впливати на якість життя населення через підтримку соціальних ініціатив, включаючи розвиток фізичного виховання.

На сьогодні МСБ формує близько 40% ВВП України, тоді як у країнах Європейського Союзу цей показник сягає 50–60% [7]. Крім того, на малий і середній бізнес припадає понад 80% робочих місць у приватному секторі ЄС, що свідчить про його вирішальну роль у формуванні зайнятості та доходів населення. В Україні ситуація є дещо іншою: частка зайнятості у сегменті МСБ становить близько 60%, що свідчить про значний потенціал для розвитку цього сектора [6].

МСБ відіграє вирішальну роль у розвитку регіонів, оскільки сприяє розширенню місцевих ринків праці, створенню нових підприємств і підвищенню рівня конкуренції. Водночас малий бізнес є найбільш гнучким сектором економіки, який може швидко адаптуватися до змін у ринкових умовах та економічній політиці держави.

У сучасних умовах соціальна відповідальність бізнесу стає важливим аспектом діяльності підприємств, особливо в європейських країнах, де впроваджуються державні механізми стимулювання соціальних інвестицій підприємств [1]. Малий бізнес може відігравати важливу роль у фінансуванні соціальних програм, підтримці освіти, медицини та фізичного виховання. Особливо це актуально для регіонів, де відсутнє належне державне фінансування спортивних програм та інфраструктури.

МСБ часто бере участь у підтримці локальних ініціатив, пов'язаних зі спортом і фізичною культурою. Це може проявлятися через фінансування місцевих спортивних клубів, проведення спортивних заходів, інвестиції у спортивні майданчики, підтримку молодіжних програм. Наприклад, у країнах ЄС податкові стимули сприяють тому, що підприємства активно інвестують у розвиток спортивної інфраструктури, що позитивно впливає на рівень фізичної активності населення [3].

В Україні подібні ініціативи поки що розвиваються повільно, хоча вже є приклади співпраці місцевого бізнесу з громадами у сфері фізичної культури. Це може включати не лише фінан-

сування спортивних майданчиків, а й підтримку шкіл, закупівлю спортивного обладнання та формування спортивних програм для працівників підприємств (табл. 1).

Одним із ключових аспектів розвитку соціальної відповідальності бізнесу є підтримка фізичного виховання та спорту, що має як соціальні, так і економічні переваги. Дослідження показують, що країни з високим рівнем фізичної активності населення мають нижчі витрати на охорону здоров'я, вищу продуктивність праці та кращі показники економічного зростання [8].

Фінансові вкладення МСБ у сферу фізичного виховання мають не лише соціальний, а й економічний ефект. Згідно з міжнародними дослідженнями, кожен долар, інвестований у спорт та фізичне виховання, зменшує державні витрати на медичне обслуговування на 3 долари [6]. Це пояснюється зниженням рівня серцево-судинних захворювань, ожиріння та інших хронічних хвороб серед активного населення.

Для України, яка має обмежені ресурси у сфері державного фінансування спорту, залучення малого та середнього бізнесу до таких ініціатив може стати стратегічно важливим кроком. Державна політика має бути спрямована на стимулювання участі підприємців у фінансуванні фізичного виховання через податкові

пільги, грантові програми та державно-приватне партнерство [4].

Партнерство між бізнесом і громадськими організаціями у сфері фізичного виховання може стати важливим інструментом економічного та соціального розвитку України. Для цього необхідні такі заходи: запровадження податкових стимулів для підприємств, які інвестують у розвиток спорту та фізичного виховання. Створення регіональних фондів підтримки фізичної культури за участі бізнесу, місцевої влади та громадських організацій. Розвиток державно-приватного партнерства у будівництві спортивної інфраструктури. Підтримка молодіжних та корпоративних спортивних програм, що сприятиме зниженню рівня захворюваності та підвищенню продуктивності праці.

У сучасних умовах партнерство між малим та середнім бізнесом (МСБ) і громадськими об'єднаннями відіграє дедалі важливішу роль у розвитку фізичного виховання, особливо в контексті євроінтеграції України. Це партнерство є ключовим механізмом створення сталої та ефективної системи підтримки фізичної активності серед населення, що, своєю чергою, позитивно впливає на соціально-економічний розвиток країни. У європейських країнах така співпраця вже давно стала нормою,

Таблиця 1

Роль малого та середнього бізнесу у партнерстві з громадськими об'єднаннями в умовах євроінтеграції

Напрямок взаємодії	Форми партнерства	Економічні ефекти	Соціальні ефекти
Фінансування спортивних заходів	Спонсорство марафонів, турнірів, змагань, шкільних спортивних ініціатив	Збільшення туристичних потоків, розвиток сфери послуг, зростання зайнятості	Популяризація здорового способу життя, залучення молоді до спорту
Будівництво спортивної інфраструктури	Інвестиції у стадіони, спортзали, тренувальні центри, відкриті спортивні майданчики	Створення нових робочих місць, зростання місцевих бюджетів через податки	Підвищення доступності спорту для всіх вікових груп, покращення фізичного здоров'я населення
Корпоративні спортивні програми	Впровадження спортивних залів на підприємствах, фінансування фітнес-програм для працівників	Зменшення витрат на лікарняні, підвищення продуктивності праці	Покращення ментального здоров'я, профілактика професійного вигорання
Державно-приватне партнерство у спорті	Створення фондів співфінансування, податкові стимули для бізнесу	Економія державних коштів на медичне обслуговування, стабільне фінансування спорту	Системний розвиток фізичної культури, підвищення якості життя населення
Освітні програми та підтримка молодіжного спорту	Фінансування спортивних секцій у школах, університетах, стипендії для талановитих спортсменів	Формування професійного спортивного середовища, підготовка кваліфікованих кадрів у сфері спорту	Розвиток молодіжного лідерства, виховання здорового покоління
Спортивний туризм та рекреація	Організація спортивних фестивалів, трейлових забігів, веломарафонів	Розвиток локального бізнесу (готелі, ресторани, транспорт), збільшення надходжень у бюджети	Формування активних громад, зміцнення національної спортивної культури

Джерело: систематизовано авторами

адже бізнес, інвестуючи у спорт, отримує як репутаційні, так і економічні вигоди, а громадські організації виконують роль провідника соціальних ініціатив.

Громадські об'єднання часто виступають ініціаторами розвитку спортивної інфраструктури, популяризації фізичної активності та організації заходів, спрямованих на покращення здоров'я населення. Однак без фінансової підтримки з боку бізнесу їхні можливості є обмеженими. Успішні моделі партнерства між бізнесом і громадськими організаціями включають:

1. Спонсорство спортивних заходів – підприємства фінансують проведення змагань, марафонів, спортивних фестивалів тощо, отримуючи при цьому маркетингові та репутаційні переваги. Така модель широко використовується у країнах ЄС, де великий і малий бізнес активно підтримують спортивні події, розглядаючи це як частину корпоративної соціальної відповідальності [1].

2. Інвестиції в спортивну інфраструктуру – підприємства можуть брати участь у будівництві та модернізації спортивних майданчиків, стадіонів, тренувальних баз, що позитивно позначається на рівні фізичної активності населення. В Україні вже існують приклади, коли бізнес фінансує такі проекти на рівні громад [3].

3. Програми корпоративного спорту – багато компаній запроваджують внутрішні спортивні ініціативи, зокрема будують тренажерні зали для працівників або оплачують їм заняття спортом. Це підвищує продуктивність праці, знижує рівень професійного вигорання та покращує загальну мотивацію персоналу [5].

4. Грантові програми та благодійні фонди – у країнах Європейського Союзу активно діє практика створення спеціальних фондів підтримки спорту, в які бізнес інвестує кошти. Такі фонди розподіляють фінансування серед громадських ініціатив, спортивних клубів і навчальних закладів, сприяючи розвитку фізичної культури на місцевому рівні [2].

У країнах ЄС розвинені механізми залучення бізнесу до підтримки фізичної культури через систему податкових пільг, грантових програм і прямих інвестицій у спортивну сферу. Наприклад, у Німеччині діє державна програма стимулювання соціально відповідального бізнесу, згідно з якою підприємства, що фінансують спортивні ініціативи, отримують податкові знижки та додаткові преференції від місцевих органів влади [1].

Франція реалізує модель, за якої корпорації можуть перераховувати частину прибутку до спеціальних фондів розвитку спорту, які розподіляють кошти серед аматорських і професійних спортивних організацій. Така практика забезпечує стабільне фінансування фізичного виховання навіть у періоди економічної нестабільності [2].

У Нідерландах активно підтримуються корпоративні спортивні програми, де компанії оплачують своїм працівникам заняття спортом або ж фінансують будівництво спортивних об'єктів для спільного використання. Це сприяє зростанню рівня фізичної активності населення та загальному покращенню громадського здоров'я [3].

Для ефективного розвитку партнерства між бізнесом та громадськими організаціями у сфері фізичної культури в Україні необхідно створити сприятливі умови на законодавчому рівні, адаптуючи європейські практики. До ключових напрямів, які слід розвивати, можна віднести:

Запровадження податкових пільг для підприємств, які фінансують спортивні проекти – це стимулюватиме бізнес активніше інвестувати у фізичне виховання та розвиток спортивної інфраструктури.

Розширення програм державно-приватного партнерства у сфері спорту – створення спеціальних фондів підтримки спорту за участю держави, місцевої влади, бізнесу та громадських організацій дозволить забезпечити стабільне фінансування спортивних ініціатив [4].

Залучення міжнародного досвіду та фінансування – грантові програми ЄС, міжнародні фонди та організації можуть стати додатковим джерелом ресурсів для розвитку спортивної інфраструктури в Україні.

Популяризація корпоративних спортивних програм – стимулювання підприємств до впровадження програм фізичної активності для працівників сприятиме підвищенню продуктивності праці та загальному зміцненню здоров'я нації [5].

Фінансування фізичної культури та спорту має не лише соціальне, а й вагомий економічний значення. Інвестиції у фізичне виховання сприяють зниженню витрат на охорону здоров'я, підвищенню продуктивності праці, створенню нових робочих місць і загальному покращенню економічного середовища. У країнах Європейського Союзу розвинені механізми підтримки спорту за рахунок державно-приватного партнерства, участі малого та середнього бізнесу,

а також податкових стимулів, що дозволяють значно підвищити рівень фізичної активності населення [1].

Дослідження показують, що фізична активність є одним із найефективніших засобів профілактики хронічних захворювань, таких як серцево-судинні хвороби, діабет, ожиріння та депресія. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, кожен долар, вкладений у розвиток фізичної культури, дозволяє скоротити витрати на медичне обслуговування на 3 долари [6].

У країнах, де активно підтримуються спортивні програми, спостерігається суттєве зниження рівня захворюваності серед населення. Наприклад, у Фінляндії запровадження державної програми підтримки масового спорту дозволило зменшити випадки серцево-судинних хвороб на 25% за 10 років, що суттєво знизило навантаження на медичну систему [2]. В Україні, де рівень фізичної активності серед населення є значно нижчим, впровадження подібних ініціатив могло б допомогти знизити витрати на лікування та реабілітацію пацієнтів із хронічними захворюваннями.

Бізнес, який інвестує у розвиток спорту, також отримує переваги через зниження кількості лікарняних серед працівників, підвищення рівня енергійності та загального добробуту персоналу. Корпоративні спортивні програми стають дедалі популярнішими в Європі та США, адже вони сприяють зменшенню стресу на робочому місці та підвищують загальну працездатність [5].

Підприємства, які підтримують фізичну активність своїх працівників, отримують значні економічні вигоди. Наприклад, у Німеччині реалізація корпоративних програм фізичної активності на підприємствах дозволила знизити кількість лікарняних днів у середньому на 20%, що призвело до скорочення витрат на виплату компенсацій за відсутність на роботі [3]. В Україні такі програми лише набирають популярності, однак потенційна економія коштів може бути значною, особливо для великих підприємств і промислових компаній.

Крім того, підвищена фізична активність серед молоді сприяє покращенню когнітивних здібностей, що позитивно впливає на результати навчання та подальшу конкурентоспроможність на ринку праці. Дослідження британських вчених довели, що студенти, які займаються спортом щонайменше 3 рази на тиждень,

мають на 12% вищі академічні результати, ніж їхні менш активні однолітки [7].

Малий і середній бізнес може відігравати ключову роль у розвитку фізичної культури, зокрема через фінансування спортивних заходів, будівництво спортивних майданчиків та підтримку молодіжних ініціатив. Європейський досвід свідчить, що компанії, які інвестують у фізичне виховання, отримують значні переваги у вигляді підвищення лояльності клієнтів, покращення іміджу та залучення нових партнерів [1].

В Україні такі практики тільки набирають популярності, однак деякі бізнес-ініціативи вже демонструють позитивний ефект. Наприклад, місцеві підприємці фінансують відкриття спортивних майданчиків у містах та селах, підтримують дитячі спортивні секції, спонсорують локальні змагання. Для активізації цього процесу необхідно створювати додаткові стимули, зокрема податкові пільги для бізнесу, що інвестує у спорт [3].

У процесі євроінтеграції України зростає важливість співпраці між державними інституціями, малим та середнім бізнесом (МСБ) і громадськими об'єднаннями у сфері фізичної культури та спорту. Враховуючи європейський досвід, партнерство між бізнесом і громадянським суспільством є ключовим механізмом підвищення соціально-економічної ефективності та покращення якості життя населення. Однак цей процес супроводжується низкою викликів, які необхідно подолати для успішної інтеграції України в європейський простір.

Попри існуючі виклики, Україна має значний потенціал для розвитку партнерства між бізнесом та громадськими організаціями у сфері фізичного виховання. Європейський досвід показує, що ефективна співпраця між державою, підприємцями та громадами може забезпечити стабільний розвиток фізичної культури та спорту, що сприятиме як соціальним, так і економічним змінам.

1. Адаптація європейських моделей державно-приватного партнерства. Важливим напрямом є впровадження європейських підходів до державно-приватного партнерства у сфері спорту. Наприклад, у Німеччині широко використовуються механізми співфінансування спортивних об'єктів бізнесом, місцевими громадами та державою, що дозволяє ефективно розвивати спортивну інфраструктуру [4].

2. Активне залучення міжнародного досвіду та фінансування. Європейський Союз фінансує

численні програми підтримки соціальних ініціатив, включаючи спорт та фізичне виховання. Для України важливо активніше використовувати можливості європейських фондів, таких як Erasmus+ Sport, які надають фінансування для спортивних ініціатив та громадських проєктів [5].

3. Зміцнення соціальної відповідальності бізнесу. Розвиток соціальної відповідальності бізнесу є важливим фактором для формування сталої системи підтримки спорту. У ЄС компанії, які інвестують у спорт, отримують додаткові репутаційні та фінансові вигоди, що робить такі вкладення привабливими [6].

Попри значні виклики, партнерство між бізнесом та громадськими організаціями у сфері фізичного виховання має великі перспективи розвитку. Впровадження європейських механізмів стимулювання, державно-приватного партнерства та міжнародного фінансування сприятиме покращенню фізичної культури населення, економічному зростанню та зміцненню соціального капіталу України.

Висновки. Малий та середній бізнес у партнерстві з громадськими об'єднаннями відіграє ключову роль у розвитку фізичного виховання та підвищенні соціально-економічної ефективності суспільства, особливо в контексті євроінтеграції України. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що співпраця між бізнесом, державними структурами та громадськими ініціативами є потужним механізмом покращення здоров'я населення, підвищення продуктивності праці та зменшення державних витрат на охорону здоров'я. В Україні цей напрямок лише набирає обертів, однак його перспективи є значними за умови запровадження дієвих стимулів для бізнесу та адаптації європейських практик державно-приватного партнерства.

Одним із найважливіших економічних ефектів інвестицій у фізичне виховання є скорочення витрат на медичне обслуговування. Регулярна фізична активність населення сприяє зменшенню поширеності хронічних захворювань, зокрема серцево-судинних хвороб, діабету та ожиріння. У розвинених країнах кожен євро, вкладений у фізичне виховання, економить у 3–4 рази більше коштів на медичному обслуговуванні. Це означає, що залучення бізнесу до фінансування спортивних ініціатив не тільки сприяє покращенню здоров'я громадян, а й забезпечує значну економію бюджетних коштів, які можна спрямувати на інші соціальні потреби.

Додатковим економічним ефектом є підвищення продуктивності праці. Дослідження показують, що фізично активні працівники менше схильні до професійного вигорання, рідше беруть лікарняні та демонструють вищу ефективність у виконанні своїх обов'язків. Таким чином, підприємства, які впроваджують корпоративні спортивні програми для своїх співробітників або підтримують локальні ініціативи у сфері фізичної культури, отримують не тільки соціальні, але й економічні вигоди у вигляді покращення працездатності персоналу та зниження рівня плинності кадрів.

Крім того, розвиток спортивної інфраструктури за участі бізнесу створює нові робочі місця та сприяє зростанню локальної економіки. Інвестиції у будівництво спортивних майданчиків, стадіонів, фітнес-центрів або організацію спортивних заходів стимулюють розвиток суміжних сфер, таких як туризм, готельно-ресторанний бізнес, торгівля спортивними товарами та послугами. У країнах ЄС спортивна індустрія формує значну частку ВВП, а залучення приватного капіталу до цього сектору дозволяє не лише розширювати інфраструктуру, а й робити її фінансово стійкою та доступною для населення.

Попри всі ці переваги, в Україні існує низка викликів, які гальмують активний розвиток партнерства між бізнесом та громадськими об'єднаннями у сфері фізичного виховання. Серед основних проблем можна виділити: відсутність податкових стимулів для підприємств, які інвестують у спорт; недостатнє фінансування спортивних ініціатив на місцевому рівні; слабку взаємодію між органами влади, бізнесом та громадськими організаціями; низьку популярність корпоративних спортивних програм серед українських компаній.

Для розв'язання цих проблем необхідно здійснити низку стратегічних кроків, спрямованих на стимулювання участі бізнесу в розвитку фізичної культури. По-перше, слід запровадити систему податкових пільг для підприємств, що фінансують спортивні заходи, будівництво спортивної інфраструктури або підтримують громадські ініціативи у цій сфері. По-друге, важливо розширити програми державно-приватного партнерства у сфері фізичного виховання, створюючи спеціальні фонди співфінансування за участі держави, місцевих громад і підприємців. По-третє, необхідно активніше залучати міжнародні грантові програми, які можуть стати

додатковим джерелом фінансування спортивних проєктів в Україні.

Таким чином, розвиток партнерства між малим та середнім бізнесом і громадськими об'єднаннями у сфері фізичного виховання є важливим напрямком для підвищення соціально-економічної ефективності в Україні. Адаптація європейських практик, створення сприятливого нормативно-правового середовища, впровадження фінансових стимулів та популяризація соціально відповідального бізнесу допоможуть активізувати цей процес. Це, у свою чергу, дозволить не лише покращити рівень фізичної активності серед населення, а й сприятиме загальному економічному зростанню країни, забезпечуючи її успішну інтеграцію у європейський простір.

Список використаної літератури:

1. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. К., 2020. 152 с.
2. Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. Львів, 2017. 89 с.
3. Імплементация европейского досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи: доповідна записка/ ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 16 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20170401.pdf>.
4. Санченко А.Є. Децентралізація влади в Україні та Угода про асоціацію між Україною та ЄС: засадничі кореляції. Досвід об'єднання територіальних громад на Сході України: економіко-правові аспекти: колективна монографія / За наук. ред. В.А. Устименка та І.В. Заблудської. НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. К.: ТОВ «ВІСТКА», 2018. с. 63-74.
5. Поліщук Г. Державне регулювання у сфері малого підприємництва: оцінка ефективності. Ефективність державного управління. 2017. № 4 (53). С. 208–217.
6. Economy Profile of Ukraine. Doing Business 2020. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf>
7. Акуленко В. Л., Захаркін О. О., Комендант І. В. Роль малого та середнього бізнесу у фінансових відносинах місцевого самоврядування. Бізнес Інформ. 2020. № 9. С. 147–154.
8. Жданова О.М., Чеховська Л. Я. Основи управління сферою фізичної культури і спорту: навч. посіб. Львів: ЛДУФК, 2017. С. 244 URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0/Downloads/%D0%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>

Shestakovska T. L., Yarovoy T. S., Gololobov S. M., Kyrychenko G. V. Small and medium businesses in partnership with public associations as a driver of physical education and socio-economic efficiency in the conditions of european integration

In the current conditions of European integration of Ukraine, the issue of the development of physical culture and sports is becoming particularly relevant, as it directly affects not only the level of health of the population, but also the socio-economic efficiency of the country. Small and medium-sized businesses (SMEs) in partnership with public associations play an important role in ensuring the financing of sports initiatives, creating appropriate infrastructure and stimulating physical activity among different segments of the population. The experience of the European Union countries shows that effective interaction between the business and public sectors can significantly contribute to the development of physical culture and the popularization of a healthy lifestyle. In countries such as Germany, France and the Netherlands, small businesses actively support local sports clubs, finance physical education programs for children and youth, and invest in the creation of modern sports facilities. In Ukraine, this practice is just beginning to develop, but there are already successful cases when entrepreneurs act as patrons of sports events or participate in public-private partnerships for the development of sports and recreation complexes. Partnerships between SMEs and public associations create new opportunities for regional development, as they contribute to strengthening social cohesion, increasing employment and attracting additional investment. In addition, the development of physical culture has significant economic consequences: an active population is less sick, which reduces state spending on healthcare, and regular sports activities increase labor productivity and the quality of human capital. However, cooperation between business and public associations in this area faces a number of challenges, including insufficient regulatory support, the lack of effective mechanisms to stimulate business social responsibility, and limited funding from the state. To overcome these barriers, it is necessary to introduce European approaches to public-private partnership, including tax breaks for enterprises investing in sports, as well as the creation of special funds to support physical culture with the participation of the state, business, and the public.

Key words: small and medium-sized businesses, partnership, public association, physical education, state policy, cross-border cooperation, socio-economic efficiency, European integration.